

Nr 235.

Af herr **Lindhagen**, *om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående en närmare sammanslutning mellan de skandinaviska folken.*

Det är nu en gång så, att ett folks kraft att med framgång fullfölja sina förnuftiga uppgifter beror icke blott af rasens egenskaper, landets naturliga betingelser och måttet af folklighet i dess institutioner. Det beror i vår tid också på dess förbindelser med den öfriga världen, huruvida dessa äro ägnade att vidga möjligheterna för utkomst och lyftning på skilda områden. En lycklig effekt af den arbetsfördelning, som för närvarande består genom mänsklighetens uppdelning i olika länder, kan icke uppnås för ett land, om det blott försjunker i sig själf. Det måste känna sig såsom en organisk och uppskattad del af det stora hela.

Man plägar äfven uttrycka detta så, att ett lands välfärd betingas af icke blott dess inrikes utan ock dess utrikes politik.

Må man dock fatta denna sak rätt. Framtidens utrikes politik blir icke såsom hitintills en afspeglning af enahanda kamp, som nu pågår mellan medborgarne inom samma land, nämligen ett bemödande att på alla sätt vinna egna fördelar på bekostnad af andra länder och dess innevånare. Framtidens utrikespolitik måste blifva ett stolt och broderligt handslag om tro och lofven i ett enigt samarbete till främjande af alla nationers eller med andra ord alla världsborgares rätt och bästa.

En allmän föreställning är vidare, att utrikespolitiken är en maktbefogenhet, förbehållen de större staterna. Men visst är, att den framstår såsom ännu viktigare för ett mindre land, hvilket måste med än större

flit och vakenhet bereda sig sin tillbörliga plats. Äfven i den nyssnämnda nydaningen af utrikespolitikens principer ha de små nationerna på visst sätt en större uppgift än de stora. Liksom de fattigare klasserna äga fördel af den verkliga rättvisan och därför blifva dennas naturliga målsmän, på samma sätt få de små nationerna en påtagligare fördel af den förnuftiga utrikespolitik, som utan kränkning af någons rätt skall leda mänskligheten framåt till allt högre enheter. De små nationerna ha här en naturlig kallelse att gå i spetsen med föredömena. Må de då också göra det.

Om vi nu ur dessa synpunkter kasta en allvarlig och granskande blick på Sveriges utrikespolitik sådan den är, nödgas vi till en början med bekymmer konstatera, att landet saknar i det närmaste all utrikespolitik, åtminstone om man därmed menar ett begrepp med något innehåll. Historien har gjort sin gärning och den gamla eröfringens politik är lyckligtvis förbi. Men i detta gråa klimat behöfver folket fortfarande sol. Fordomtima gick det ut i viking för att tillgodose behovet. I våra dagar utvandrar det för att på vinst och förlust uppsöka någon värme för lifvet. En reel utrikespolitisk uppgift är att såvidt på den kan ankomma i stället tullfritt införa i landet värmande krafter. Denna uppgift är vida mer eggande än de krigiska bedrifterna, ty dess segrar äro bestående och till gagn både för oss och för dem, med hvilka vi inlåta oss.

Perspektiven på detta område öppna sig nu liksom i gamla tider åt väster, öster och söder. Åt väster ligger nu vår viktigaste utrikespolitiska uppgift. Där möta vi nämligen andra folk med utrikespolitiska uppgifter, sammansmältande med vår till en.

Den gamla nordiska enhetstanken dör aldrig, emedan den är så naturlig och alltid kommer att framstå såsom en fordrande plikt för de skandinaviska folken. Det är deras plikt mot dem själfva att på detta sätt skapa det tillskott i uppräckning och tillförsikt, som följer af att man betyder något. Det är också deras plikt emot mänskligheten att på detta sätt gagna den allmänna evolutionen och skapa ett trappsteg till den internationella samhörigheten.

Bedröfligt är därför, att dessa tre små folk, utgångna ur samma familj och fortfarande så nära befryndade, skola splittrade syssla med dvärgagärningar, i stället för att med förenade krafter höja sin själf-tillit och resultaten af sitt arbete för eget och det helas väl. Lyckligt vore, om enhetsverket kunde ske i ett slag ungefär såsom skedde i Tyskland. Men därtill fordras stora händelser, som tvinga

folken ur sina hvardagsvanor. Kanske komma sådana mäktiga tillskyndelser en gång äfven här, men för närvarande ser det mörkt ut och då får man arbeta sig fram så småningom, men arbetas måste det i alla fall.

Den dag har nu i nyare tider randats, då den skandinaviska enhetstanken kan på allvar upptagas och föras fram till alltmer slutgiltiga lösningar. Danmarks och Sveriges speciella konflikter med mäktiga grannar äro afslutade kapitel. De skandinaviska ländernas inbördes stridigheter äro också på ett definitivt sätt bilagda. Den sista länken i dessa uppgörelser var 1905 års unionsupplösning. Sedan Sverige uppsagt det ekonomiska föreningsbandet med Norge, den så kallade mellanrikslagen — en typisk svensk dvärgagärning på senare tider — blef det så mycket ohållbarare för svenskarne att kunna upprätthålla ett politiskt föreningsband, hvilket blifvit Norge påtvunget genom vapenmakt och beredt det olikställighet i unionen.

Den fria öfverenskommelsens väg, ostörd af yttre eller inbördes förvecklingar, ligger nu omsider klar för de tre skandinaviska länderna, eller kanske vi böra säga fyra med hänsyn till Island. Man har en utgångspunkt för arbetet, att få lagd en fast grund, på hvilken byggnaden sedan sten efter sten kan för alla tider uppresas.

En sådan grundläggning har i själfva verket redan begynt på måfå här och hvar. Gemensamma post- och myntkonventioner finnas. Gemensamt lagstiftningsarbete har pågått från 1876 på handelsrättens och från 1900 på den allmänna civilrättens områden. Dessutom har sedan långt tillbaka nordiska möten i mängd för olika angelägenheter ägt rum och äfven nordiskt föreningsväsende börjat spira upp, hvaribland särskildt är att märka den år 1904 bildade nordisk förening för ekonomiskt samarbete. I synnerhet ha de olika ländernas arbetareorganisationer byggt bryggor fram till en gemensam samverkan dem emellan.

Unionsupplösningen afbröt helt naturligt dessa närmanden. Man blef därför nödgad att afvakta den tidpunkt, då misstämningarna börjat skingra sig. Frånsedt de organiserade arbetarnes samverkan, som fortgick i det närmaste ostördt, har emellertid äfven den mellanfolkliga officiella samfärdseln vid kongresser och dylikt oemotståndligt brutit isen, och sedan den svenska statsmakten år 1909 trots alla olycksprofetior befanns villig att taga initiativ till det skandinaviska lagstiftningsarbetets återupptagande, hvilket ock skett, så är tiden åter inne att sätta i med arbetet för den slutliga skandinavismen.

Om än som sagdt de yttre förutsättningarna och de väsentliga inre betingelserna äro för handen, möta dock här en myckenhet andra

hinder att öfvervinna såsom bristande upplysning, partikularism, vaneföreställningar, modlöshet. En mycket vanlig invändning är att skandinavismen blott är ett irrbloss och att man bör begränsa sig till ett s. k. kulturellt samförstånd. Det senaste exemplet på en sådan tröstlöshet erbjöd en episod vid det nordiska skolmötet i Stockholm i augusti 1910. Två danska deltagare läraren Gunnar Gunge och läkaren Aage Lauesgaard från Aalborg gjorde då ett beslutsamt grepp på saken. De föreslogo bildandet af en nordisk lärareförening såsom utgångspunkt för en nordisk agitation med nordiskt samarbete som medel och nordens enhet som mål. Genast kommo dessa afståndstaganden här och hvar från de officiella instanserna, som vi så väl känna till, när det är fråga om icke bara irrbloss utan en verkligt stor ny härd, vid hvilken nationerna kunna värma sig. Så liten resonans hade således den omedelbart förut här hållna världsfredskongressens idé afkastat, att man hos dessa nordiska folk »i små bestyr med spridda sinnen» icke skulle kunna uppbringa ens en besjälad eftertanke än mindre ett trofast handslag i anledning af de båda skolmännens inlägg.

Det är dock den politiska söndringen, som skapar ofreden i världen, och världsfred bygges endast af politiska enhetstankar. Det som ligger närmast till hands att ena, får man därvid börja med att söka ena. En sådan enighet bygges icke bara på ett lösligt kulturellt samförstånd, hvilket ensamt i längden blir just irrbloss, utan det fordras dessutom former, bindande, af verkligt fri vilja ingångna och af ömsesidigt intresse upprätthållna aftal, som samla till ett enhälligt samhällsarbete i ett eller flere eller alla afseenden. Skandinavismen såsom en länk i de nordiska folkens egen lycka och därmed äfven i världsfreden, måste antaga bindande d. v. s. politiska former, om den öfverhufvudtaget sträfvat till något genomgripande.

Fröet till den befriande omdaning är emellertid med visshet nedlagdt hos folksjälen samt skall slå rot och bära frukt, så snart sommarregnet faller. Låtom oss därför nu en gång börja kondensera den nordiska atmosfären, så att det snart kommer regn. De båda förutnämnda danskarne ha ej tappat modet utan äro i färd för sin del med planer om ett upplysningsarbete genom pressorgan, gemensamma för de tre länderna.

De uppgifter som redan för de närmaste tiderna erbjuda sig äro många såsom

1) frihandel mellan de tre länderna eller såsom det också kan kallas en tullunion eller en mellanrikslag för den ekonomiska samfärdseln,

2) lika lagstiftning i allt som kan vara gemensamt, den sociala lagstiftningen icke minst däri inbegripen, samt en organiserad lagberedning för samarbetet,

3) undervisningen i skolorna, ordnad efter likformiga hufvudgrunder, samt den högre undervisningen enhetligt organiserad på den ömsesidiga samverkans grund,

4) gemensamhet i neutralitets-, försvars- och afrustningsfrågorna,

5) samförstånd i den utrikes politiken, gemensamma beskickningar och konsulära tjänstemän utomlands och i öfrigt ett enhetligt framträdande utåt.

Kunde dessutom pressen komma därhän, att den betraktade länderna som ett gemensamt fädernesland och intresserade sig för allas öden och förhållanden, i stället för att vi nu ömsesidigt tiga ihjäl hvarandra, så blefve mycken sådd gjord för den stora skörden.

Det af revisionssekreteraren C. A. Lindhagen år 1869 i svenska riksdagen väckta förslaget om ett skandinaviskt samarbete för ledande af den nordiska emigrationsströmmen till gemensamma boplatser är det väl för sent att nu upptaga. Men någon uppmärksamhet förtjänar måhända denna sak dock ännu.

Om det till sist må tillåtas en ytterligare förhoppning, så vore det den, att de skandinaviska språken kunde småningom under klok ledning återföras från sina snedsprång på senaste århundradena till att ånyo blifva ett enda språk, istället för att som nu tycks vara förhållandet en sträfvan snarare gör sig gällande att lämna eftervärlden i arf en allt samlif och kulturell maktställning ruinerande babylonisk förbistring till och med i denna lilla vrå af världen.

Detta är exempelvis uppgifter, med hvilka skandinavians folk till en början kunde taga fatt. Sedan må kommande generationer besörja fortsättningen fram emot nordens enhet, om den visar sig ej kunna förverkligas tidigare.

Nu är det emellertid en omständighet, som ej får förbises, nämligen att Norges politiska utveckling i ett visst afseende blifvit något efter de båda andra ländernas. Norrmännen hafva nämligen först helt nyligen vunnit full själfbestämningsrätt. Och det är folkpsykologiskt helt naturligt, att de måste besjålas af stark benägenhet att någon tid få njuta af denna rätt alldeles för sig själfva. De hafva ej ännu såsom danskar och svenskar hunnit uttömma behaget af att vara sig själfva nog.

Den större betänksamheten mot ett samarbete, som ofta rests från norsk sida, har dock hitintills visat sig kunna öfvervinnas, så snart en allvarlig önskan gifvit sig till känna både från Danmark och Sverige,

och bör detta nu kunna gå ännu lättare, sedan Norge vunnit full själfbestänningsrätt. Skulle emellertid denna betänksamhet visa sig starkare, när det gäller att på nu föreslaget sätt utvidga programmet, utgör detta ej något som helst skäl för att ej till en början åstadkomma sammanslutningar mellan Sverige och Danmark. Det som historiskt sedt hunnit längre fram mot enhetstanken, bör man begynna att ena. Ett sådant tillvägagående skall dessutom i hög grad påskynda utsikterna att äfven norrmännen finna det med sin fördel förenligt att ansluta sig.

Det har på senare tider försports en och annan fundering på ömse sidor Kölen om ett politiskt närmande igen, särskildt i försvarsafseende, ensamt mellan Sverige och Norge, och har därvid också liksom i äldre tider åberopats deras sammanslagna geografiska läge, under det Danmark tydligen ansetts böra lämnas åt sitt öde såsom hotadt af tysk annekteringspolitik. Dessa äfven tillförene kortsynta betraktelser borde man väl slippa höra af vidare i den nya tid, som inbrutit med unionsupplösningen och fredsidéernas växande landvinningar. Må dessa skuggor från en gammal tid återvända till den eviga hvilan i en oåterkallelig graf.

På grund af det ofvan anförda hemställes,

att Riksdagen måtte anhålla att Kungl. Maj:t ville föreslå de öfriga skandinaviska folken ett vänligt samråd i syfte att åstadkomma en närmare sammanslutning dem emellan till ömsesidigt gagn och såsom ett steg mot den större internationella samhörigheten.

Stockholm den 27 januari 1911.

Carl Lindhagen.